IN Mashonaland!

Indrukken van het Werk onzer Kerk in Zuid-Rhodesia,

door

Ds. P. G. J. MEIRING, Paarl



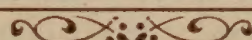
Overgedrukt uit "DE KERKBODE."



Verkrijgbaar bij het Administratie-Bureau, Stellenbosch, tegen 3d. stuk, 2/- per dozijn, of 15/- per 100 postvrij.

Pro Ecclesia Drukkerij, Stellenbosch.

IN MASHONALAND.



I.—De Zendeling en de Afrikaner in Rhodesia.

Op verzoek ben ik thans bezig de zendingstaties onzer Kerk in Mashonaland een bezoek te brengen, en gaarne maak ik van de gelegenheid gebruik om eenige indrukken mijnen lezers mee te deelen, en vooreerst meer bepaald omtrent onze eigene menschen en het werk onder hen. Immers niemand kan van het zendingwerk onzer Kerk in Rhodesia kennis nemen, zonder noodwendig in intieme aanraking gebracht te worden met den toestand van en het werk onder onze volksgenooten in deze gewesten. Onze zendelingen alhier, hoe zij zich ook aan 't werk wijden waartoe zij uitgezonden werden, kunnen niet vergeten dat zij zonen van ons volk en van onze Kerk zijn, en dus nemen zij steeds de gelegenheid te baat om hunne mede-Afrikaners in verstrooiing, geestelijk en anderzins te dienen. Eerw. A. A. Louw, van Morgenster, is hoofd onzer zending in Mashonaland, maar van de gemeente Bulawayo is hij ouderling in de wijk Victoria, en als zoodanig zoekt hij onze menschen van tijd tot tijd op, en verricht voorts wat van een ouderling onzer Kerk verwacht wordt. In de jaren die voorbij zijn sedert 1891, toen hij voor 't eerst in 't land kwam, is hij voor de voortrekkers alhier vriend en leeraar geweest. Hij heeft hunne kinderen gedoopt, tot leden der Kerk aangenomen, en toen er geen scholen te vinden waren, heeft hij van de kinderen onder zijn dak genomen en hen, zoover hij kon, van onderwijs en opvoeding helpen voorzien. Geen wonder dat onder de Afrikaner-bevolking hij en Mevr. Louw geëerd en geliefd zijn. Op het dorp Victoria heeft men geregelde diensten, van dat er een zendeling onzer Kerk geplaatst werd, die de blanke gemeente steeds bedient met het Woord en de sacramenten. Onder Ds. H. L. Webb, die onlangs daar als zendeling stond, heeft de gemeente een net en zelfs sierlijk kerkgebouwtje opgericht. Te Salisbury bedient de Eerw. T. C. B. Vlok onze gemeente, als de leeraar afwezig is. Te Bulawayo arbeiden de twee werksters van den Vrouwen Zendingbond, de zusters Steyn en Vermeulen, wel ook onder onze gekleurden, maar het grootste gedeelte van haren tijd wordt besteed aan het opzoeken van onze verarmde blanken en de geestelijke verzorging hunner kinderen. En wat deze broeders en zusters, die ik hier bij name genoemd heb, doen, wordt eveneens door anderen gedaan. Gevolg daarvan is, dat waar ik ook onze boeren ontmoet heb, al zijn zij juist

niet vrienden van de zending, zij innig verbonden zijn aan de broeders zendelingen, die dan ook op hunne reizen welkome gasten zijn op de boerenplaatsen. Mijn lezer verstaat mij dus, waar ik bij het begin zei, dat men in Rhodesia naar het zendingwerk geen onderzoek kan instellen, zonder noodwendig kennis te nemen van den toestand en het werk onder onze eigene menschen.

Leeraar te zijn in Rhodesia is, naar het mij voorkomt, een van de zwaarste taken, waartoe een mensch geroepen kan worden. De predikant van Bulawayo b.v. heeft de geestelijke verzorging op zich van een gebied omtrent 1000 mijlen van de noorder- naar de zuidergrens der gemeente, en naar het oosten strekt zich de gemeente uit omtrent 300 mijlen. Over deze uitgestrekte landstreek wonen zijne menschen dun verspreid, wier woningen soms moeilijk te bereiken zijn. Nu eens reist hij per spoor, dan per rijwiel, of te paard of te donkey, en vaak te voet, en bij afwezigheid van een herbergzaam dak, moet hij na een tropische regenbui, zich vergenoegen met natte kleederen aan het lijf, met den donkeren hemel tot zijn dak en met de aarde tot zijn bed. Doch hoe onaangenaam en uitputtend dit ook zij (de laatste leeraar, Ds. van Aarde Smuts, is hieraan bezweken), is dat nog niet het moeilijkst element in zijn werk. Het zwaarste is de bearbeiding van zijne gemeenteleden, als hij met ze in aanraking gekomen is. De overgroote meerderheid van hen, naar het mij voorkomt, bezoekt nooit of zeer zelden de kerk te Bulawayo, en om bij huisbezoek dezen nu in den korten tijd, te zijner beschikking, zóó te beinvloeden, dat zijn gemoed eenigszins beloonig smaakt voor de lange en moeitevolle reis naar de vèrverwijderde woning,* — zie, dat is bovenmenschelijk zwaar. Een handjevol zaad uitgestrooid en dat vaak op (niet in) een hart, waar de ploeg des Woords en des Geestes in lange jaren geen voor gebroken heeft — zie, dat is moeilijk werk, en dat is wat de Kerk van hare leeraars in Rhodesia eischt, ten minste van den leeraar van Bulawayo. Gelukkig heeft, naast de hulp der broeders en zusters zendelingen, reeds vermeld, de A. C. V. V. in de bearbeiding der gemeente gewaardeerde hulp verschaft, doordat zij de middelen verschaft heeft tot de aanstelling van den Eerw. A. J. Botha, als huisvader van de Weesinrichting te Bulawayo en als hulpprediker in de gemeente. Die broeder werkt met toegewijdheid en bijzonderen takt, en wordt door de armen vooral geliefd. De A. C. V. V. van de Kaap Provincie, heeft bij al haar goed werk, nog dit gevoegd.

* Van broeder Verwoerd, die in den tijd van vacature na den dood van Ds. Smuts de gemeente, en dat met zegen, heeft helpen bearbeiden, vernam ik onlangs, dat hij eens zeven huisgezinnen in een streek, welke alleen per rijwiel van Bulawayo te bereiken was, bezocht, en dat dit van Dinsdag tot Vrijdag in beslag nam.

Onze menschen in Rhodesia bestaan voor 't meerendeel uit drie klassen. Er zijn diegenen die zonder beroep of toekomst in de oude Kolonie of Transvaal of Vrijstaat, het aangezicht noordwaarts gekeerd hebben en met (of zonder) een spannetje donkies het nieuwe land zijn binnengetrokken. Voor een tijd mogelijk vonden zij een klein inkomen door transport rijden, vergezellende vrouw en kinderen ze, en wonende dezen in de halve tent achter op den wagen. Het wild dat langs den weg gevonden wordt, voorziet voor een tijd in hunne behoeften, maar ook hieraan komt een einde, en hoe taai een donkey ook zij, aan zijn leven is er ook soms een einde, zoodat hoe langer het duurt, hoe armzaliger de toestand van deze klasse wordt, totdat eindelijk zij naar de eene of andere stad of dorp als een laatste toevluchtsoord zich begeven of ergens in het district een onzeker bestaan vinden. Intusschen zijn hunne kinderen te midden van dat zwerversleven groot geworden, ongeleerd en vaak vuil en zonder zelfrespect, — de klas van arme blanken, bij ons in de Unie overbekend, maar hier in Rhodesia zoo veel meer schadelijk voor den goeden naam van den Afrikaner.

Geen wonder dat deels als gevolg hiervan, er een tamelijk sterke sectie in de samenleving alhier is, die zich schaamt Afrikaners te zijn en die alles doen om hunne afkomst verborgen te houden. Dit is de tweede klas onder de gemeenteleden, waarmeê de arme predikant te doen heeft. Het zijn menschen bij wie het nationaal en het kerkelijk leven nooit sterk ontwikkeld was, maar wat er ook was, ging voor de overwegende macht van Engelschen en ongodsdienstigen invloed te onder, en dat des te gemakkelijker, omdat zooveel dat Afrikaansch om ze heen heette, voor hen zoo onteerend was. Een en andermaal zijn zij mogelijk ter kerk gekomen, maar alles was zoo eenvoudig en arm, dat zij geen lust tot verder bezoek vonden. De huistaal wordt nu geheel Engelsch, en men acht het een eer, dat zijne kinderen geen Hollandschen Bijbel lezen of verstaan kunnen. En te meer wordt deze klasse versterkt door het huwelijk van Afrikaansche meisjes met Engelsche mans, — moeders die zich schamen bij den vriendenkring van hunne echtgenooten bekend te staan als behoorende tot "the dirty Dutch." Hoedanige gezindheid zulke moeders bij haar kroost kweeken zullen, laat zich licht voorstellen. Op den avond toen ik Bulawayo bereikte, is daar een aantal van de kinderen uit 't weeshuis per trein naar naburige plaatsen voor de vacantie vertrokken. In dienzelfden trein had een Afrikaansch meisje, een leerlinge in de Roomsche kloosterschool, ook plaats genomen. Iemand sprekende tot haar (natuurlijk in het Engelsch), zeide haar dat haar nichtje uit het weeshuis ook in den trein was. Hierop deed onze hoogheerlijke, nagemaakte Engelsche dame, zoo gauw zij dat op beleefde wijze kon, het venster dicht, en trok zich

in haar hoekje terug uit vrees, dat haar Hollandsch nichtje haar zien en toeeigenen zou!

Er is echter, God dank, een derde en vrij talrijke klasse, de liefhebbers van Volk en Kerk. Die zijn naar ik verneem, gelijk in onze oude gevestigde gemeenten in de Unie, talrijk in de gemeenten van Melsetter en Enkeldoorn en Salisbury. Moge dat zoo zijn! Maar al zijn zij wel niet talrijk in die streken van de gemeente Bulawayo tot nog toe door mij bezocht, zoo heb ik toch overal dezulken aangetroffen, die het zout der aarde, en dat soms ten koste van groote zelfopoffering zijn. Ik denk aan een broeder in de wijk van Victoria, die waar zijn haveroogst wegens droogte maar klein was, toch een vracht van eenige honderden garven bij de woning van den broeder zendeling op het dorp aflaadde, omdat deze gedurig bezoek kreeg en zijn salaris maar klein was. Ik denk aan een jongen broeder in datzelfde dorp, klerk in een winkel, die zich als Afrikaner gaarne laat kennen en zich beijvert om, als er dienst is, menschen op te wekken dien te bezoeken. Ik denk aan een paar jonge broeders te Bulawayo, die naar de mate hunner gave met lust de gemeente dienen; aan een zuster in diezelfde stad, die leeft voor de weesinrichting. Dergelijken vindt men overal. Daarvoor heeft de groote Koning gezorgd. Mannen, die gewillig zijn als ouderlingen en diakenen te dienen en in eigen wijk onderwijs en godsdienst te bevorderen. Dezen zijn onze hoop voor de toekomst; zij zijn van God geroepen tot een groot werk, opdat in dit land, waarvan iemand gezegd heeft: "Rhodesia is het land naar mijn smaak, omdat daar kent men geen tien geboden!"—opdat in dit land, er een fondament, hoe zwak ook, gelegd worde, waarop, gelijk in de landen van onze vroegere oude Voortrekkers, Vrijstaat en Transvaal, er een godsdienstig volksbestaan mag worden opgebouwd. Ik heb dit alles geschreven, opdat mijne lezers getrouw mogen zijn in de voorbidding en gewillig in het geven voor het werk des Heeren onder onze eigene volksgenooten alhier. Als God zal opstaan, zullen Zijne vijanden verstrooid worden. Alleen een machtig werk van Gods genade zal Rhodesia zoodanig kunnen veranderen, dat zijne eventueele insluiting in de Unie geen zedelijke verzwakking voor het groote volksleven zal zijn.

Gwelo, 7 Juli, 1914.

II.—De waarde van een man.

Reeds heb ik in mijn vorig stuk iets over het werk onzer Kerk onder onze eigene volksgenooten in Rhodesia gezegd, dat ik heden wil aanvullen, eer ik overga om het een en ander over onze zending in Mashonaland mede te deelen. Rhodesia is, gelijk mijne lezers weten, verdeeld in Noorder en Zuider, zijnde de Zambesi-Rivier de grens tusschen beide. In Noord-Rhodesia, waarin een deel van ons Nyasa-zendingwerk (t.w. dat van de Vrijstaatsche Kerk) gelegen is, wonen sommigen onzer menschen, in de buurt van Lusaka, omtrent 300 mijlen ten noorden van de Victoria Vallen en omtrent 600 mijlen ten noorden van Bulawayo. Deze menschen vallen nu onder de gemeente Bulawayo, maar indien men Lusaka tot middenpunt maken kan, is er de begeerte om in Noorder-Rhodesia een afzonderlijken werkkring te stichten. Het zal natuurlijk een zeer zwakke gemeente zijn, beide wat getalsterkte en financieele kracht betreft, maar willen wij ons eigen vleesch en bloed niet zien verwilderen, dan moet de moederkerk en het Afrikaner volk in het algemeen de helpende hand bieden.

In Zuid-Rhodesia, waartoe ik mij in deze artikelen wil bepalen, zijn er vier gemeenten onzer Kerk, t.w. Bulawayo (waarin de gemeente Victoria is opgegaan), Enkeldoorn, Salisbury en Melsetter. Deze allen werden in 1895 gesticht, het jaar toen wijlen Ds. P. A. Strasheim, op verzoek van de Moderatuur der Kaapsche Kerk, Mashonaland en Matabeleland bezocht. Het ledental van deze gemeenten gezamenlijk bedraagt nog geen 1600, ietwat meer dan het getal leden, die binnen de beperkte grenzen van één Boôlandsche gemeente, zooals b.v. Wellington, wonen. Deze 1600 leden zijn verspreid over een landstreek zoo groot als Transvaal en Vrijstaat samen ; en tot de Engelsche bevolking staan zij, met hunne kinderen medegerekend, in de verhouding van 1 tot 6. Hieruit vloeien dus twee gevolgen : de Afrikaner telt in het maatschappelijk en publieke leven niet meê, en de opkomst bij kerkgelegenheden is noodwendig beperkt. Ik heb het Woord Gods te Bulawayo, Gwelo, Victoria, Salisbury, Headlands en Umtali tot de gemeente mogen prediken, maar nergens had ik een grooter opkomst dan zeventig.

Ons volk is dus in Rhodesia een zwak en vaak veracht volk, en des te meer veracht, omdat de klas Afrikaner die men gewoonlijk langs de transportwegen, op de grenzen van de hoofddorpen en bij de goudmijnen aantreft, niet de rechte is. Het zijn menschen, die van handwerk een afkeer hebben, die van kleins af op het jachtveld of het transportpad gewoond hebben, en nu, zonder aan den dag van morgen te denken, een karig en soms verlaagd bestaan hebben. Velen in Rhodesia, zoowel Engelschen als van onze betergestelde Afri-

kaners, hebben met bezorgdheid gesproken over de aanwezigheid in toenemend getal van deze menschen in hun midden. Wat met ze gedaan? Bearbeiden, geestelijk en opvoedkundig, is het eenig antwoord, en daartoe, nogeens moet de Afrikaner in de Unie, de onvermoeide helpende hand bieden. Hoe? Daarop is zoo gemakkelijk een antwoord niet te geven, maar heeft de christelijke liefde een weg weten te ontdekken om den zwarten heiden te redden, zij zal ook wel weten hoe te verhinderen, dat het kroost van den naam-christen heidensch zal worden.

Het heil van onze menschen in Rhodesia ligt natuurlijk daarin, dat zij bij elkaar staan en aan elkaar kleven. Waar er in zekere buurten kleinere of grootere kolonies zijn, daar is het kerkelijk en nationaal leven gewoonlijk gezond, vooral als er een voorman onder hen is, die godsdienstig is. Ik denk hier aan zulk een kolonie, als die er bestaat in de omgeving van Headlands statie, langs het spoor tusschen Salisbury en Beira, omtrent 90 mijlen van eerstgenoemde plaats. Zes jaren geleden kwam er een waardige man, de broeder Andries Delport, uit de gemeente Ladybrand aan, en toen zijn goede getuigenis omtrent het nieuwe land zijne bekenden in de oude gemeenten bereikte, maakten anderen zich op, volgden hem en vestigden zich in zijne omgeving, zoodat zij nu een sterke Afrikaansche samenleving vormen, waarmede men rekening houden moet. Tijdens mijn bezoek daar werd er een oefeningskamp voor de Salisbury-vrijwilligers gehouden, en kwam er van de autoriteiten een uitnoodiging aan de Headlands Boeren Schietvereeniging om aan de verrichtingen deel te nemen. Zij deden het en met zooveel succes, dat aan het einde de bevelvoerende officier hun speciaal lof toezwaaide. De meesten hunner hadden aan den laatsten Boeren-oorlog deelgenomen, en hadden dus van 't oorlogvoeren zooveel praktische kennis, dat in de spiegelgevechten, waartoe zij uitgenoodigd waren, zij tot drie maal toe in één dag het commissariaat van de vrijwilligers overvielen, en daarbij den commandant met zijn staf gevangen namen.

Eens in de maand heeft men zijn biduur en op een anderen dag zijn debatsvereeniging. Hoofd en ziel van dit alles is de reeds genoemde broeder Delport, van wien Dr. Malan in zijne reisbeschrijving "Naar Congoland," met zooveel voldoening melding maakte. Hij is van die goede oude soort, die den dageraad tegenkomt met des Heeren lof bij het huisaltaar. En hoe lief is het voor den eenzamen bezoeker in die verre landstreek, om in den vroegen morgen gewekt te worden door de woorden van den Psalm, door geslacht op geslacht van ons oud Geuzenvolk gezongen: "Want goedertieren is de Heer, Zijn goedheid eindigt nimmermeer!"

Deze oude broeder sloeg zes jaren geleden, bij zijn aankomst aldaar, zijne tent op onder een boom, alwaar hij vijf maanden wonen moest, terwijl hij het land bezichtigde en

een plek voor zijn huis zocht en zich met 't bouwen daarvan bezig hield. Onder dien boom, als Jakob weleer te Bethel, sloot hij met Jehova, den Verbonds-God, een plechtig verbond, dat zoo Hij hem bijstond en zegende, hij Hem dáár altoos dienen zou. De weg van het huis naar den tuin, gaat niet ver van dien boom voorbij, en daaruit leidt er een voetpaadje naar den boom. Dit voetpaadje levert overvloedig bewijs, dat die plaats des gebeds trouw bezocht wordt. En toen die oude broeder mij zijn tuin ging toonen (waar allerlei vruchten voorspoedig groeien), en wij den boom genaakten, vroeg hij mij verschooning terwijl hij eerst, naar zijn verbond, des Heeren naam daar aanriep ; en terwijl hij er stond met gebogen hoofd, en met bewogen stem den God zijns heils beleed, kwamen mij de tranen in de oogen, want ik voelde dat de plaats, waarop ik stond, heilig grond was. En zijn zoontje, die daar in het groote pad spelende was, zweeg ook en stond eerbiedig stil, gelijk hij zeker malen zonder tal tevoren gedaan had, als hij zijn vader naar en van den tuin vergezelde. Deze godsdienstzin kenmerkt zijn geheele leven. Toen hij in die eerste dagen op een hoogen heuvel klom, om het omliggende land te overzien, en hij van die hoogte zijn tent zag daar vér zich wit vertoonen, kwam hem in gedachte wat in het gemoed van Bileam omging, toen hij van de hoogte, Israels tenten zag, en in plaats van den vloek, den zegen uitsprak. Dadelijk was de naam van die plaats gekozen, en vandaag staat zij te Salisbury als Thabor geregistreerd. Een andere en naburige plaats werd vanwege het ruige struikgewas op den berg aldaar, waarin gemakkelijk een ram zich verwarren kon, Moria geheeten. En toen het kleinere "rauw-baksteen" huis plaats moest maken voor een grooter "gaar-baksteen" huis, en men met het bouwen hiervan bezig was, vroeg hij, dat men wat wachten zou, totdat hij een rechtuit balkje gekapt had voor de stoepkamer, want "de predikanten-kamer moest een mooi balkje hebben." Voor de knechten des Heeren wacht daar dan ook steeds een warme welkomst. Zulke mannen zijn het zout der aarde, en vooral in dat nieuwe land zijn zij ons veel waard.

Ik heb wat lang bij deze kolonie van Vrijstaters te Headlands stil gestaan om mijne overtuiging te staven, dat het voor onze Kerk raadzaam is, om waar er in een buiten distrikt een sterke Afrikaner samenleving is, liefst dáár het middenpunt van haar gemeentelijk leven te maken en niet in de stad waar de Engelsche invloeden sterk zijn, en de Afrikaansche zwak en in anderer oog verachtelijk. De gemeente Bulawayo is zulk een geval. In de stad zelve is de gemeente zwak, maar te Daisy Field, 80 mijlen van Bulawayo, waar de gemeente een plaats heeft aangekocht bij de statie, en men bezig is een groot gebouw voor het weeshuis op te richten, is daar (naar men zegt) een sterke Afrikaansche omgeving. Dáár, oordeel ik, moet het middenpunt der gemeente zijn.

Men spreekt van de groote steden als strategische punten, waar onze Kerk hare sterke mannen moet hebben en haren invloed laten gelden. Maar welk gewicht heeft een man met een klein klompje menschen achter zich? Daarentegen als hij zich in een sterke Afrikaner omgeving daar buiten vestigen kan, en de menschen, vooral de jonge menschen en kinren, daar zich hun eigenwaarde bewust kunnen worden, dan met zulk een gemeente achter zich kan een leeraar wel spreken in naam van zijn volk en dat met gewicht. Natuurlijk moet het deel der gemeente in de stad bearbeid worden, maar het vruchtbaarste deel moet het reuzen-aandeel van den arbeid hebben.

Is het geraden dat onze menschen van de Unie zich daarheen begeven? Een iegelijk moet voor zichzelf uitmaken of de wolkkolom voor hem verreist. Zoo ja, dan is het wel. Daar is een groote toekomst voor dat land. Veeteelt en landbouw breiden zich uit en leveren uitstekende resultaten. In de Mazoërivier vallei (50 mijlen noordoost van Salisbury) zijn er boeren, die laatste jaar 8000 mud mielies op hunne plaatsen geoogst hebben. (Ik vernam van één, zekeren Black, die 14,000 mud ingezameld heeft). Al tezamen werden er 162,000 mud in die vallei geproduceerd. Men kan rekenen op 100 mud van één te krijgen. Goede grond is echter daar niet te verkrijgen onder £3 per morgen. In Portugeesch gebied, langs het spoor tusschen Umtali en Beira, is grond veel goedkooper, en naar het mij voorkomt, vruchtbaarder. Men vertelt dat daar één morgen een oogst oplevert van 40 mud mielies, en dat zonder bemesting, met een mogelijkheid van twee oogsten in het jaar. Van onze menschen zijn daarheen getrokken en hebben zich in de buurt van Macequece en Mandegos gevestigd. Zij schijnen tevreden en meenen goede vooruitzichten te hebben. De Directeur van Landbouw onder de Portugeezen is een Engelsman, de Directeur van Landen eveneens, en eerstgenoemde verzekerde mij, dat de termen tot grondbezit zeer gunstig waren. Deelen van dit gebied zijn gansch onbewoonbaar vanwege de tsetsevlieg, maar de streken door mij genoemd, zijn tamelijk gezond. Met behoorlijke zorg behoeft men noch in Rhodesia noch in Portugeesch gebied onderhevig te zijn aan malarische koorts. Ik hoorde onzen zendingdokter, Dr. Helm, zeggen, dat 75 per cent gevallen van koorts aan onvoorzichtigheid en onverschilligheid te wijten waren. Doch in geen geval wil ik als immigratie-beambte voor Rhodesia of voor Portugeesch gebied optreden, en jonge menschen wil ik beslist afraden om als eenlingen hier in te trekken: zij loopen gevaar verloren te gaan voor ons volk en voor onze Kerk en vaak voor den godsdienst. Men kome in klompjes en houde aan elkaar vast.

Beira, 21 Juli, 1914.

III.—Het ontstaan van onze Zending onder de Mashona's.

Tweederlei zendingwerk wordt door onze Kerk in Mashonaland gedaan ; het eene werd omtrent drie-en-twintig jaren geleden begonnen, terwijl het andere nog geen twee jaren oud is. Het eerstgenoemde wordt onder de Mashona's in het district Victoria gedaan, het andere onder de vele Nyasa-kaffers, die uit Midden-Afrika naar Zuid-Rhodesia komen om in de goud- en steenkolenmijnen een verdienste te vinden. In dit stuk spreek ik alleen van het eerste.

Het zendingwerk onder de Mashona's is uit veel en aanhoudend gebed geboren. Het lot van dat arme volk lag zwaar op 't hart van den vader van onze buitenlandsche zendelingen, Eerw. Stephanus Hofmeyr, die in de Zoutpansbergen onder de Basterds en Basuto's arbeidde. Van zijne evangelisten had hij vernomen van het volk, dat de rijke landstreek ten noorden van zijn arbeidsveld bewoonde en van tijd tot tijd door de wreede Matabele aangevallen, beroofd, gevangen genomen en gedood werd. Zijn hart brandde om aan dit geteisterd volk Gods blijde boodschap te zenden, en eenige malen hebben van zijn Basuto-evangelisten het land doorreisd, maar toen zij veiligheidshalve, van Lobengula te Bulawayo verlof vroegen om de Mashona's te bearbeiden, weigerde deze beslist toe te laten, dat zijne "honden" zouden worden geleerd. Er bleef toen niets over dan om van Een, die machtiger was dan Lobengula, verlof te bekomen, en alzoo ontstond er een trouw voortgezette arbeid des gebeds in belang van de arme Banjai, gelijk in dien tijd de Mashona's genoemd werden. Vooral werd er, op verzoek van Eerw. Hofmeyr, volhardend te Stellenbosch gebeden. Gedurende jaren kwamen eenige zusters aldaar geregeld wekelijks tot gebed bijeen, en werd er van den Heere gesmeekt, dat het Hem behagen mocht, den weg tot Mashonaland voor het Evangelie te openen. Vader Hofmeyr placht te zeggen, dat zij gedurende die jaren als honden voor een gesloten deur lagen te tjanken. Eindelijk werd de deur, en wel op deze wijze geopend. Lobengula gaf verlof aan den witten man om in Mashonaland naar goud te mogen zoeken. In 1890 trokken de pioniers van de Charter-Company het land binnen, en onder de eersten om hen op te volgen, was Eerw. A. A. Louw, die vergezeld van eenigen der evangelisten van Eerw. Hofmeyr de reis van uit de Zoutpansbergen over de Limpopo naar het midden van Mashonaland ondernam. De tocht ging, door moeilijkheden van allerlei aard vertraagd, langzaam voort, maar in 1891 bereikte hij een gewenschte plek, niet ver van het hoofd-fort der pioniers, Victoria, alwaar hij den grondslag van de hoofdstatie van de Zending, Morgenster, legde.

In het volgend jaar voegde Ds. S. P. Helm zich bij hem. Later kwamen Mev. Louw en Dr. J. Helm. Thans zijn er, naast de reeds genoemden (met uitzondering van Ds. Helm, die wegens geknakte gezondheid het land heeft moeten verlaten) Mev. Dr. Helm, Ds. Henry Murray (hoofd van de evangelisten-school) en echtgenoote, Eerw. J. P. Roux (hoofd van de drukkerij) en echtgenoote, Eerw. I. Botha (hoofd van het leprozen-gesticht) en echtgenoote, Eerw. G. Enslin (timmerman) en echtgenoote, en de drie zusters Heyman, Hofmeyr en Stapelberg, een van wie als verpleegster arbeidt.

De statie is zeer schilderachtig tusschen granietkopjes en hooge boomen gebouwd, en omdat zij boven op een berg gelegen is, heeft men een uitzicht ver over het land heen. Die hooge ligging werd gekozen, omdat in dien tijd men meende, dat de malarische koorts haar oorsprong uit dampen had, die uit het natte laagland omhoog stegen. Van de doodelijke muskiet wist men toen nog niet, en soms (gelijk het met de ongelukkige Duitsche broeders het geval was) heeft men in zijn poging, om aan het laagland te ontkomen, zich juist tusschen de muskieten begeven. In Mashonaland zijn er namelijk op de heuvels en bergen uitgestrekte granietplaten (ruwalies), waarop het regenwater in poelen blijft staan en die de broeiplekken worden van duizenden muskieten. Aldus zijn de heuvels soms gevaarlijker plaatsen dan de vlakte.



De Kerk te Morgenster.

Te Morgenster groeien limoen- en nartjeboomen welig. Er zijn ook pijnappels en andere tropische vruchten. Wekelijks wordt een verzending hiervan naar de markt te Victoria (20 mijlen ten noordwesten), gezonden en ten behoeve van de Zending verkocht. De statie heeft een goeden voorraad water, zoodat men steeds tuingroenten hebben kan. De grond die onder cultivatie gebracht kan worden, in de onmiddellijke omgeving van de statie, is echter beperkt. Elders op de plaats, welke een oppervlakte van 9,000 morgen beslaat, is daar rijke tuingrond, veel waarvan nu door de kaffers, behoorende tot onze Zending, bewoond en bebouwd wordt.

Morgenster, zijnde de oudste statie, doet het grootste werk. De gemeente bestaat uit 186 leden, terwijl er 200 zich in de doopklassen voorbereiden voor het lidmaatschap. Van de kinders zijn er 1,016 op school. Om de hoofdstatie heen liggen er negen buitenposten, alwaar kaffer-evangelisten en onderwijzers des Zondags het Woord Gods verkondigen. Op deze wijze komen er gemiddeld 1,500 des Zondags onder de prediking des Evangelies. Dit vormt echter maar een kleine proportie van hen, die binnen bereik van de kerk zijn en die komen konden, indien zij er lust toe hadden. Het wordt berekend dat de bevolking binnen de grenzen, door den evangelischen arbeid van Morgenster gedekt, omtrent 10,000 telt. Van dezen heeft echter de meerderheid geen honger naar het Woord Gods. De Mashona's verschillen in dit opzicht beslist van het volk van Nyasaland : dáár dreigt het gevaar, dat het volk in groote getallen de Kerk wil binnen dringen, terwijl in Mashonaland men vaak aan God en Zijn Woord geen behoefte heeft. Het volk dat op de zendingplaatsen woont, wordt, als voorwaarde tot zulke occupatie, verwacht de diensten bij te wonen, en de kinderen worden bij afwezigheid van school gestraft. Er wonen binnen een radius van 15 of 20 mijlen om Morgenster heen, omtrent 25,000 kaffers, die door geregelde bearbeiding nog niet bereikt zijn.

Onze Mashonalandsche Zending schijnt mij aan niets zoo groot gebrek te hebben, als aan kaffer-evangelisten, die ver van de staties op buitenposten als zoutkorreltjes of lichtpunten kunnen staan, om daar de kinderen dagelijks uit Gods Woord te onderrichten, en des Zondags in de omliggende kralen het Evangelie te prediken. Thans kan de geheele Zending aldaar maar over 26 evangelisten en hoofdonderwijzers beschikken. Van de besten onder dezen zijn Basuto's die destijds met Eerw. A. A. Louw uit Zoutpansberg kwamen, uit de Zending van Eerw. Stephanus Hofmeyr. Doch dezen zijn nu bejaard en zullen weldra moeten aftreden. Te Morgenster bestaat er wel een opleidingsschool voor evangelisten, maar het getal daarin is betrekkiljk klein, en niet vele kandidaten bieden zich aan. Terwijl ik daar was, had het "Admissie-Examen" plaats, een "examen" dat gelijk staat met Standaard II in onze scholen. Niet meer dan vijf bo-

den zich voor het examen aan. Daar waren meer kandidaten, maar toen dezen vernamen, dat in onze evangelistenschool geen Engelsch onderwezen werd, verlieten zij de statie en reisden naar het Noorden, naar Penhalonga, nabij Umtali, alwaar de Engelsche Zending een opleidingsschool heeft, waarin de Engelsche taal onderwezen wordt.

Het sterk verlangen bij de kaffers naar boekgeleerdheid, en vooral naar de Engelsche taal, biedt een uiterst moeilijk vraagstuk aan voor onze broeders in Mashonaland. Tijdens mijn bezoek te Morgenster had de jaarlijksche vergadering van den Zending-Raad plaats, waarbij al de broeders zendelingen tegenwoordig waren. De evangelisten waren ook allen opgeroepen om den Raad te ontmoeten en over belangerijke zaken met hem te onderhandelen. Eén daarvan was de noodzakelijke eisch, dat de evangelisten na vijf-jarigen arbeid naar de opleidingsschool voor één jaar zouden terugkeeren, ten einde zij eenigszins weer op koers geholpen zouden worden en zoo mogelijk iets zouden bijleeren. Als de lieve lezer deze evangelisten zag en bedacht, dat van hen voor 'n groot deel de uitbreiding en de vestiging van het Christendom onder hun volk afhankelijk was, zou hij even sterk de noodzakelijkheid gevoelen tot verder onderricht bij hen. De Raad deed het volgend voorstel aan de evangelisten : na vijfjarigen arbeid mocht de evangelist, indien zijn zendeling hem daartoe goedkeurde, zich voor nog een jaar naar de opleidingsschool begeven met behoud van salaris. Is deze periode van verdere opleiding voorbij en neemt hij het werk weer op, dan geschiedt zulks met een vermeerdering van 5/— per maand op zijn salaris. Deze verdere opleiding zou natuurlijk uit den Bijbel zijn. Nadat hun dit voorstel was meegedeeld, vroegen zij tijd om het te overwegen. Den volgenden dag kwamen zij met een contra-voorstel terug : zij waren gewillig om alle vooruitzicht op vermeerdering van salaris prijs te geven en, zoo noodig, ook hun salaris voor het jaar te laten varen, indien het onderwijs, waartoe zij terug zouden komen, in en door middel van de Engelsche taal geschiedde ! Hiermede konden de broeders natuurlijk niet instemmen, en eindelijk werd een compromis getroffen : de termen van den Raad zouden blijven bestaan, maar na klasuren zou aan hen de gelegenheid gegeven worden om onderricht in het Engelsch te ontvangen, mits zijzelven het salaris van den onderwijzer vonden.

Onze Kerk houdt nog, en terecht, aan het beginsel vast, dat wij geroepen zijn om het Evagelie aan den heiden te verkondigen, en in verband daarmede hem te leeren zijn Bijbel te lezen, want zonder dit laatste is het bestaan en de groei van gezond christelijk leven bij een individu en bij een volk eene onmogelijkheid. Maar tot meer achten wij ons niet geroepen. Ongelukkig stemmen hierin andere Zending-Genootschappen met ons niet samen, en de kaffers, ziende wat de inboorlingen

bij die andere genootschappen krijgen, begeeren van ons hetzelfde. Onze zendelingen in Nyasaland staan voor dezelfde moeilijkheid. Ik geloof dat de meeste mijner lezers, die Gods roeping tot onze Kerk erkennen, om een licht te zijn voor hen die in de duisternis zitten, door dit alles zich gedrongen gevoelen zullen om ernstiger te bidden, dat onze broeders wijsheid ontvangen mogen om in deze en dergelijke vraagstukken den rechten weg in te slaan. In mijn volgende stuk bespreek ik meer van die vraagstukken.

Lourenco Marques, 23 Juli, 1914.

IV.—Het vraagstuk van "Lobola."

In mijn laatste stuk noemde ik een van de moeilijke vraagstukken, waarmee de Raad van Zendelingen in Mashonaland in zijn laatse vergadering te Morgenster zich moest bezig houden. Het was het sterk verlangen van den kaffer om "witmensch-taal" (wat in dit geval de Engelsche taal beteekende) te leeren. Tot nog toe heeft onze Zending òf geweigerd aan dit verlangen te voldoen, òf aan den kaffer de vrijheid gelaten om voor zulk onderwijs uit eigen zak te betalen. 't Is waar, in onze scholen wordt een kwartier afgezonderd om aan de leerlingen de namen van gewone voorwerpen in 't Engelsch te leeren. Dit geschiedt met een tweederlei doel : ten eerste om de staatstoelage van 5sh. of 10sh. per jaar per leerling te ontvangen (hetwelk voor ons een zeer welkome aanvulling is van onze financieën), en ten tweede om het volk te helpen, als zij als werkvolk op de mijnen of op de boerenplaatsen uitgaan, toch hunne heeren te kunnen verstaan en alzoo bruikbaar te zijn. Dit geschiedt in het Engelsch, omdat haast nergens in het land het Hollandsch gebruikt wordt.

Andere zaken welke voor den Raad gebracht werden, waren de verplaatsing van zendelingen naar nieuwe of andere werkkringen, het bouwen van huizen, de uitbreiding van het werk in onbezette streken, de vraag naar "lobola" en bierdrinken, de beslissing aangaande het woord dat in de Bijbelvertaling voor de Godheid moet worden gebruikt. Met de bespreking van deze en dergelijke zaken werd een drukke week doorgebracht. Gedurende de discussies werd het mij duidelijk over welke allerbelangrijkste vraagstukken de broeders zendelingen een oordeel moeten uitspreken en in verband daarmede voor volgende geslachten den grondslag leggen. Daarom hebben wij van onze beste mannen dáár noodig.

Over "lobola" en bierdrinken een enkel woord. In geheel onze Zending, zoo in Nyasa- als in Mashonaland, werd het nog altoos om meer dan één reden noodzakelijk geoor-

deeld, dat als iemand door den doop belijdenis des geloofs deed, hij van bierdrinken moest afscheid nemen. De Duitsche broeders, die ook in Mashonaland gearbeid hebben, waren op dit punt niet zoo streng. Om meer dan één reden was het nu noodzakelijk geworden om opnieuw hieromtrent een besluit te nemen, en daartoe moesten de evangelisten en afgevaardigde ouderlingen van de verschillende gemeenten worden geraadpleegd. Dezen vroegen tijd om de zaak te mogen overwegen. Na een nacht van onderlinge bespreking, gaven zij den volgenden morgen als hun eenparig oordeel te kennen, dat bierdrinken voor een christenkaffer verboden dient te zijn. Deze eisch werd dan opnieuw neergelegd.

Over de kwestie van " lobola, " welke ook dien nacht overwogen werd, was hun oordeel voor de broeders zendelingen minder aangenaam. Door " lobola " wordt bedoeld 't verkoopen van meidjes door vaders of broeders, aan andere kaffers tot vrouwen. Deze koop geschiedt soms als het meidje nog een " baby " is. Vaders, die door schuldeischers gekweld worden, zien in elk hunner meisje-kinderen, de waarde van zeven koeien, en naarmate zijne schuldeischers den vader kwellen, is hij haastig zijn kind te verkoopen. Het eigenlijke huwelijk vindt dan later plaats, als het meidje huwbaar geacht wordt. Ook voelt zich de vader geroepen om voor zijn zoon een vrouw te helpen bezorgen. Daartoe geeft hij aan dien zoon een zustertje, die deze dan verkoopen kan, ten einde den koopprijs te vinden voor een vrouw. Dit is nu de algemeene wet onder de Mashona's : niemand krijgt een vrouw, dan tegen betaling van zeven beesten.

De Regeering heeft deze kaffer-gewoonte onder zekere voorwaarden goedgekeurd. Die voorwaarden zijn, dat geen klein kind meer verkocht mag worden, en dat geen meidje tegen haren zin aan iemand over gemaakt mag worden. Dit zoekt de Regeering te verkrijgen, door te eischen, dat elk huwelijk, zoowel onder christenen als onder heidenen, bij den Naturellen-Commissaris van het district geregistreerd moet worden. Doch ten spijte van dit alles, worden kleine kinderen door geheel het land nog verkocht, en door allerlei dreigementen wordt de aanstaande bruid gedwongen vóór den Commissaris hare instemming te betuigen met de schikking.

De geheele zaak werd verleden jaar op eene belangrijke conferentie van zendelingen te Bulawayo besproken, en hoewel men duidelijk verklaarde, dat " lobola " tegen het begrip van het christelijk huwelijk was, zoo vond men toch niet vrijmoedigheid vooreerst om de praktijk als onvereenigbaar met het lidmaatschap der christelijke Kerk te beschouwen. Van het begin hadden onze zendelingen de praktijk bij gedoopte kaffers verboden, maar nu schenen niet alleen gemeenteleden, maar zelfs van de voorgangers der gemeenten en van de evangelisten onwillig te zijn van dit middel tot rijkdom af te zien ; en dus waren zij opgeroepen om, als voor den Heere

de kwestie te overwegen en daarna den Raad hun gevoelen te doen weten. Vooraf hebben de broeders, bij monde van hun voorzitter, Eerw. A. A. Louw, aan deze voormannen duidelijk gemaakt, dat men gewillig was de Algemeene Zending-Commisie, en door haar de Synode, te adviseeren "lobola" als een overgangsmaatregel toe te laten in 't geval van broeders met de zusters hun toegekend, en in het geval van kinderen verkocht voordat de ouders christenen werden.

Na een nacht van overweging kwamen de evangelisten en ouderlingen in de kerk samen, waar de leden des Raads in stilte hen afwachtten. De voorzitter, nadat sommiger der inboorlingen in ernstig gebed het hart hadden uitgestort, rees plechtig op en vroeg dat allen, die den moed hadden voor goed met "lobola" te breken, opstaan moesten. Vier uit het geheele getal stonden op. Daarna rezen 26 op, als teeken, dat zij de voorvaderlijke gewoonte onmogelijk konden vaarwel zeggen, of den eisch steunen, dat de gemeenteleden die gewoonte afleggen zouden. Eén stond op en zei ter verklaring, dat zij vreesden dat de zendelingen door hunne menschelijke inzettingen bezig waren, het Woord Gods krachteloos te maken. Het eenig antwoord van den voorzitter was: "Wij zullen uw woord naar de Groote Commissie zenden, maar ik weet, dat sommigen uwer tegen eigen gemoed en geweten aan gehandeld hebben, en dezulken zullen van nacht niet slapen!" Onder pijnlijke stilte ging men uit het kerkgebouw.

De broeder had recht geoordeeld: er waren velen die tegen beter weten gehandeld hadden en wier geweten hun geen rust liet. In klompjes verdwenen zij om, sommigen hunner, den volgenden morgen bij den broeder Louw te komen belijden, dat zij uit vrees den Heer verloochend hadden; uit vrees vooral voor één onder de afgevaardigden, die den vorigen nacht ze door allerlei dreigementen onder zijn invloed gebracht had. Zij baden, dat vooreerst geen antwoord naar de Zending-Commissie gezonden zou worden; later — tegen het einde van Juli — zouden zij weer bij elkander komen en dan hunne beslissing mededeelen.

De zaak is een zeer ingewikkelde en moeilijke, en zelfs onder de broeders zendelingen is er op dit punt niet dezelfde helderheid van overtuiging en eenstemmigheid. Onder zulke omstandigheden mag er wel twijfel zijn of onze Synode zich volkomen bevoegd oordeelen zal om 'n vasten regel neer te leggen, tenzij zij daarin voorgelicht wordt door broeders, die als deskundigen op dit gebied spreken kunnen. Voor het onbevooroordeeld gemoed is er echter in het zendingveld haast niets zoo aandoenlijk, als om onder de kinderschaar in de kerk de meidjes, met hare onschuldige gezichtjes, op te merken en te denken, dat zooals zij daar zitten, zijn de meeste harer reeds aan mans, soms bejaarde mans, verkocht, en dat wanneer deze ook hun eigendomsrecht willen laten gelden, moe-

ten zij vader en moeder verlaten en de ongezochte en vaak onbeminde mans aankleven. Daarentegen worden verscheidene overwegingen aangevoerd als argumenten waarom deze volksgewoonte, welke gezegd wordt ook hare goede zijde te hebben, niet dadelijk als tegenstrijdig met het christendom zal worden veroordeeld.



ONZE ZENDELINGEN IN MASHONALAND MET HUNNE KINDEREN.

Een slotwoord moet mij nog over de Raadsvergadering uit de pen. Zij is onmisbaar voor het werk op het zendingveld. En met een betrekkelijk ruime ondervinding van kerkelijke hoven en vergaderingen mag ik verklaren, dat ik nergens eene dergelijke vergadering heb bijgewoond zóó gekenmerkt door broederlijke liefde en, bij verschil van opinie, door christelijke verdraagzaamheid en onderworpenheid. De broeders zochten, naar het mij voorkwam, waarlijk in zulken zin hun werk te doen, dat zij in hunne mate verklaren mochten: "Het heeft den Heiligen Geest en ons goed gedacht." En waar zij de ondervinding moeten missen, welke men in Rings- en andere vergaderingen opdoet, en den raad van andere en oudere broeders moeten derven, daar slagen zij toch wonderlijk erin om naar de leuze onzer Kerk, alle dingen met orde en eere te doen geschieden.

Durban, Juli, 1914.

V.—Het Medisch werk in de Zending.

De ondervinding in het zendingveld heeft geleerd, dat een van de gezegendste middelen om het hart van den heiden voor het Evangelie toegankelijk te maken, het medisch werk is ; de verpleging hunner kranken, de verbinding hunner wonden, en onder Gods zegen, de heeling hunner kwalen. Onder Gods uitverkoren middelen, om het menschelijk gemoed tot verootmoediging en berouw en verslagenheid te brengen, is lichaamlijk lijden. Dit is, wel is waar, niet in dezelfde mate te verwachten bij den armen heiden in zijne duisternis, als bij den mensch, geboren en gekweekt in het licht des Evangelies, maar toch wekt de pijn zelfs bij den heiden een gevoel van afhankelijkheid en hulpeloosheid en vrees. Komt er dan een blanke, die zijn lijden kan verzachten en hem uit de benauwdheid een deur der verlossing opent, dan, het spreekt vanzelf, is zijn oor gereed om naar het woord van zulken blanke te luisteren en daarnaar te handelen. Voor den medischen zendeling is er dus onder de heidenen een groote gelegenheid tot allergezegendst werk.

Van die gelegenheid heeft onze Kerk, in haar buitenlandsch zendingwerk nog maar weinig gebruik gemaakt. En dat wel uit gebrek aan middelen en aan dokters. De enkele dokters, die wij in het zendingveld hebben, werden daarheen gezonden, vooral met het oog op onze blanke arbeiders, en met het reizen tusschen de zendingstaties en de behartiging van onze eigene kranken heeft de zending-dokter vaak zijn handen zoo vol, dat er niet met ernst gedacht kan worden aan medisch werk onder de kaffers, als zoodanig. Wat toch beteekent één dokter voor geheel de Mashona-Zending, en één of twee voor het geheele Nyasaland ?

Toch doen deze geneesheeren wat zij kunnen, ook aan de inboorlingen, en hun werk is niet ongezegend, gelijk men in Mashonaland overvloedig getuigenis aflegt, ten aanzien van Dr. John Helm.

Hij voegde zich te Morgenster bij Eerw. A. A. Louw, in Januari van 1894, en was in de eerste jaren van onberekenbaren dienst voor onze en de Duitsche zendelingen, toen namelijk uit onkunde aan de oorzaak van de koorts, die zeer algemeen heerschte en veel slachtoffers eischte. In dien tijd heeft hij zijne krachten overeischt, en als gevolg daarvan is zijne gezondheid zoo geknakt, dat er ernstige vrees is, dat hij zich van het werk zal moeten onttrekken. De kinderen Gods in ons land mogen zich wel tot aanhoudende voorbidding vereenigen, dat het den Heere behagen mocht, om vrome jonge dokters onder ons te bewegen om zich voor het zendingveld aan te bieden, en dat de noodige middelen tot hun salaris gevonden mogen worden. Zouden onze Afrikaan-

sche dokters dit deel onzer zending-verantwoordelijkheid niet op zich willen nemen?

In Mashonaland is melaatschheid, helaas, geen onbekende ziekte, en ter oorzake van hare afschuwelijkheid, alsook ten gevolge van bijgeloovigheid, worden deze ongelukkige kranken onder de kaffers zeer verwaarloosd. Dr. Helm trok zich hun lot aan en begon een klein hospitaal aan te leggen. Dit gaf aanleiding dat de Regeering hem naderde met het verzoek, om met Staatshulp, een lazaretto te stichten, waar al de melaatschen uit de omgeving verzorgd kunnen worden. De Zending-Commissie heeft tot deze schikking hare toestemming gegeven, en sedert een jaar of twee, drie wordt dit werk niet ver van Morgenster gedaan. De broeder I. Botha en echtgenoote wonen daar en hebben opzicht over de inrichting, terwijl Dr. Helm van tijd tot tijd de plaats bezoekt.

In dat lazaretto is omtrent achttien maanden geleden een kranke gestorven, met name Makoa, omtrent wien Dr. D. F. Malan in zijn reisverhaal ("Naar Congoland") het volgende mededeelt: —

"Die zeker wil weten of de christelijke zending 'n succes is of niet, die moet Makoa zien. Met een oud kombaars over zijn naakte schouders geworpen, zit hij voor de deur van zijn lage hut. Deze staat dicht bij het hospitaaltje waar Dr. Helm, de geliefde medicijnmeester, de Lukas van onze zending, beide ziel en lichaam geneest. Makoa betekent "praatjes," "leugens."

Makoa is stellig een van de gelukkigste van alle menschen, en ik mag erbij voegen, stellig ook een van de mooiste. Doch hij is melaatsch. Sommige van zijn vingers zijn reeds afgevallen. Zijn been is vlak onder de knie afgezet. Maar dat maakt hem niet ongelukkig. Integendeel, hij weet dat zijn been in den hemel is en hij daar eenmaal weer zal kunnen wandelen en huppelen. Naast hem ligt zijn boek. Sedert hij melaatsch geworden is, heeft hij van de zendelingen gehoord wat daarin staat, en heeft hij met groote gretigheid geleerd om zelf te lezen. En nu worden de bladen den geheelen dag door de melaatsche handen omgeslagen. Half zonder het te weten spreekt hij dikwijls hardop, en als hem dan gevraagd wordt met wien hij spreekt, is zijn antwoord: "Met mijn Heer."

Onlangs werd een melaatsche kaffer door anderen, voor wie hij een last was, levend begraven. Na eenige dagen werd hij door een Roomschen priester ontdekt. Hij leefde nog. Maar zijn lichaam was reeds een prooi van de wormen. De priester doopte hem, hing een kruis om zijn hals en zond hem naar Morgenster. Van het Evangelie wist hij niets. Hij leefde nog eenige weken. In zulk een bedorven toestand was zijn lichaam dat niemand het bij hem uithouden kon. Maar gedurende al dien tijd zat Makoa bij hem en verzorgde hem met groote getrouwheid en teederheid. Onvermoeid was hij

vooral om hem te vertellen van wat hij gelezen had in dat Boek en van wat hij bij ondervinding wist van dien Heer. Tegen den avond stierf hij. Makoa werd aangezegd, dat hij de kamer nu maar kon verlaten. "Ben ik," dit was toen zijn antwoord, "niet al dien tijd bij hem geweest, en zal ik hem nu verlaten?" Dien nacht sliep hij bij den doode alleen. Makoa is maar een arme verminkte kaffer. En hij is melaatsch. Maar in dien dag zal hij het hooren: "Ik ben krank geweest en gij hebt Mij bezocht; Ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot Mij gekomen. Want zooveel gij dit gedaan hebt aan één van deze Mijne minste, zoo hebt gij het Mij gedaan."

Komende van een kranke, zei een mede-broeder eens aan mij: "Hij heeft een mooi gezicht, zoo mooi als ik er weinig gezien heb. Maar het is niet de mooiheid der natuur; het is de mooiheid der genade." Makoa is een van de mooiste van alle menschen. Hij heeft de mooiheid niet der natuur maar der genade.

Die zeker weten wil of de Christelijke zending een succes is of niet, die moet Makoa zien. Makoa is niet maar 'praatjes.' Hij is waarheid."

Na het bezoek van Dr. Malan naar Morgenster werd Makoa gedoopt, en kreeg den naam van Lazarus. De vreeselijke ziekte nam steeds toe, zoodat hij een treurig voorwerp werd. Eens zeide Dr. Helm tot hem: "Je lijkt niet wel; is iets met jou verkeerd?" Daarop antwoordde hij: "Voor een geruimen tijd ben ik al met iets bezig: Hoe moet ik mij voorbereiden om mijn God te ontmoeten, als Hij komt? Hoe kan ik gereed zijn om Hem te ontvangen?" Welk eene gedachte van een armen melaatschen jongen, die niet lang tot het licht gekomen was! Niet dat hij vreesde, omdat hij onvoorbereid was, maar de gedachte van den grooten en heiligen God binnenkort te ontmoeten, vervulde hem met een heiligen ernst. Hoe weinige Christenen zijn er, die zich over deze groote vraag bekommeren!

De dokter trachtte het hem duidelijk te maken, wat hij doen moest, en toen hij begreep, verlichtte een blijde glimlach zijn mismaakt gelaat. Zijn rechteroog was al bijna blind en het andere zwak, daarom moest een van de andere bekeerde melaatschen dagelijks voor hem uit Gods Woord lezen. De vreeselijke ziekte nam zoo toe, dat het eene verlossing was, toen hij mocht heengaan. Maar hoe werd hij gemist! Zijn voorbeeld is velen tot een zegen geweest. Tot kort vóór het einde hield hij nog een dienst voor de andere melaatschen, en hoe aandoenlijk was het hem te hooren zingen in zijn taal:

"De groote Geneesheer is nabij,
De liefdevolle Jezus."



Dr. en Mev. Helm verzorgen de kranken.





Pamoshana Zendinghuis.

VI.—Sommige onzer Staties.

Tot nog toe heb ik enkel van de hoofdstatie onzer Zending in Mashonaland, Morgenster, gesproken. Zij ligt omtrent twintig mijlen ten zuid-oosten van Victoria, en omtrent vier mijlen van de beroemde Zimbabje bouwvallen. Behalve haar zijn er negen andere staties, die alle in het district Victoria gelegen zijn : Harawe, omtrent 25 mijlen ten oosten van Morgenster ; Jichidza, omtrent 18 mijlen ten zuiden van Harawe ; Pamushana, omtrent 30 mijlen noord-oost van Harawe ; Chingombe, zoowat 30 mijlen noord-oost van Pamushana ; Gutu, 32 mijlen noord-west van Chingombe ; Zimutu, 40 mijlen zuid-west van Gutu en 12 mijlen noord van Victoria ; Victoria zelf ; Chibi, 30 mijlen ten westen van Victoria ; en eindelijk Jena, 20 mijlen ten zuiden van Morgenster. Met uitzondering van Jena, Chibi, en Jichidza heb ik ze allen mogen bezoeken. Dit geschiedde soms met één en soms met twee-disselboom kar, door paard of muil of donkey getrokken. De broeders zendelingen hebben, de meesten hunner, trekdieren, maar wil men zijne paarden behouden, dan moeten zij gezouten zijn ; doch is dat het geval dan zijn zij in den regel lui en lusteloos en voor kastijding ongevoelig. Doch al gaat het niet altoos zoo snel, toch komt men overweg ; en bereikt men eindelijk de eenzame zendingstatie, zoo weten de lieve broeder zendeling en zijne echtgenoote haast niet hoe hunne blijdschap en waardeering te toonen over de overkomst van een uit de verre moeder-kerk. Op een en ander statie is de woning niet wat het wezen moet, maar in den regel bewonen de broeders doelmatige huizen. Waar er gebrek aan slaapplek is, bouwen zij een "ronddawel," die als vrijslaapkamer dienst moet doen. 's Avonds wordt den bezoeker gewoonlijk een warm bad na de reis van den dag aangeboden, omdat het heet, dat een koud bad de koorts aanbrengt. Op verscheidene staties kan de bezoeker zich te goed doen aan limoenen en nartjes.

Mashonaland is zoo vér niet meer verwijderd van de Kaap. Men kan Dinsdag voormiddag van Kaapstad vertrekken en Zondag te Victoria zijn. Zoodat binnen acht of tien dagen, men de verste statie van onze Zending uit de Kaapstad bereiken kan. De trein is nu tot op Victoria geopend. Ik moest, ten einde Victoria te bereiken, omtrent 80 mijlen door los zand en een eindeloos houtbosch op een coach heen ploegen, maar een week na mijn vertrek werd de trein voor passagiersverkeer open verklaard. Het zal al te goed zijn als er van onze broeders, vooral van onze boeren zijn, die onze Zending in Mashonaland een bezoek willen brengen. Zij zullen daar hartelijk ontvangen worden.

De eerste statie, na Morgenster, door mij bezocht was

Harawe. Dit is een plaats, groot 3,000 morgen, welke aan onze Kerk behoort. Zij werd in het begin der Zending door dien grooten zending-vriend, den ouden broeder Petrus Joubert, van Colesberg, gekocht en vrij van transportkosten aan onze Kerk present gedaan. 't Is een plaats, waarbij elke boer het hart zal ophalen. Er is rijk weiveld en vruchtbaar bouwland, terwijl een standhoudende rivier daardoor heen vloeit en op ééne plaats door een waterval een kostelijke gelegenheid biedt tot het oprichten van een molen en machinerie voor ander industrieel werk. Het hart van den broeder zendeling, J. D. Moller, brandt om zulk werk te aanvaarden. Hij was vroeger timmerman van beroep, en de lust om het volk in houtwerk en anderen nuttigen arbeid op te leiden, leeft sterk bij hem. De Raad van Zendelingen heeft vooreerst echter de vrijmoedigheid niet, om de Algemeene Zending Commissie hiertoe aan te moedigen, deels om de uitgaven daaraan verbonden, en deels omdat vanwege gebrek aan arbeiders het geestelijk werk onder dit industrieel werk zal komen te lijden. Vanwege herhaalde verwisseling van zendelingen op deze statie in de laatste jaren, is het geestelijk werk niet zoo sterk, als de broeders gaarne zouden wenschen. De bevolking is daar ook niet zoo dicht.

Eerw. A. A. Louw, die mij overweg naar Harawe bracht, vertelde mij, bij het doorgaan van Mtilikwerivier, dat daarin en in de andere groote rivieren van Mashonaland krokodillen nog steeds aangetroffen worden. Eens reizende per coach in den nacht en vernemende het geraas van zweepgeklap en geschreeuw waarmede men een rivier indaalde, vroeg hij naar de oorzaak daarvan. O, zoo vertelde de koetsier, eenige nachten tevoren kon men de muilen maar niet door de drift krijgen. Bij onderzoek bleek het, dat een krokodil een van de vóórezels in den buik beet had en met alle macht het arme dier vast hield. De koetsier sloeg met de zweep op het ondier los, waardoor het gedwongen werd zijn prooi te laten, doch buiten gekomen vond men de ingewanden van den ezel uithangen, en moest hij worden afgemaakt. Te Pamushana, eenige dagen later, trof ik een klein jongen aan met de merken van krokodiltanden aan aangezicht en hoofd. Hij was gaan water scheppen bij de rivier en nederbukkende, werd hij onverwachts door de schrikkelijke kaken gegrepen. Gelukkig had hij een hoed op en die gleed hem van het hoofd, zoodat daarmede in den bek, de krokodil in het water terug keerde. Of dit oorzaak van zijne bekeering werd? Neen, lezer, evenmin als de ontkoming aan allerlei doodelijk gevaar in christenlanden menschen tot inkeer brengt. "Zoo iemand uit de dooden opstond, zoo zouden zij toch niet gelooven"!

Op den weg tusschen Harawe en Pamushana mocht ik bij verscheidene Afrikaansche boeren, leden onzer Kerk, aandoen. Tot mijn blijdschap bemerkte ik hoe hartelijk en

vriendelijk de verhouding tusschen boer en zendeling in die streken is. Een broeder met name Rademeyer, diaken van de wijk Victoria en kleinzoon van wijlen Dr. Roux, vroeger leeraar van Riebeek Oost, bood ons ongevraagd het gebruik van zijn paard aan, om ons paar dat ongelijk was, door iets beters te laten vervangen. Op deze reis was de jonge broeder, Eerw. J. S. Malan, vertegenwoordiger van den Mannen Zending Bond van Wellington, mijn koetsier en metgezel. Hij wordt onder de broeders zeer geliefd en (deels omdat hij geen vrouw heeft,* wordt hij als stopklip gebruikt, waar daar in den dienst der Zending een gat is, dat gevuld moet worden.

Naarmate men Pamushana nadert, wordt het land al ruiger, de boomen dichter en het gras hooger. Meer dan eens stond het Tamboekie-gras ons een eind boven het hoofd, terwijl wij zoo goed wij konden, met de kar onzen weg daardoor heen vonden. Dit is het land voor den leeuw! Het ontbreekt daar dan ook niet aan leeuw-stories. Dit deel is nog niet aan boeren uitgegeven, maar vormt tot aan het verre Melsetter in het oosten een Naturellen Reserve, met uitzondering van die deelen, welke aan Liebig en andere maatschappijen tot reusachtige veeplaatsen (ranches) aangewezen zijn.

Pamushana, alwaar tot nog toe Eerws. A. C. Jackson en J. M. Joubert samen gearbeid hebben, is zeer schilderachtig aan den voet van een berg gelegen met een onbelemmerd uitzicht over een schoone vallei, waardoor een rivier zich kronkelt en hier en daar zeekoegaten vormt, die in het verre landschap als juweelen glinsteren. Uit de zijden van den berg borrelt een standhoudende fontein, waarmede een rijke boomgaard van citrus- en andere vruchten en een welvoorzienen groententuin benat worden. Hier moet des nachts alle levend ding onder dak zijn, anders is er in den morgen daarvan niets te vinden. Eens heeft de tijger van den stoep een hond en een andermaal een kat weggehaald, terwijl het licht nog binnen in het huis brandde. Bij een andere gelegenheid heeft de leeuw een span muilen, die vlak vóór het huis aan een wagen vastgemaakt waren, aangevallen. De broeders zendelingen hebben daar dan ook op de statie al twee leeuwen, twee krokodillen en negen tijgers gedood.

Pamushana heeft omtrent 20,000 heidenen voor hare rekening, waarvan 2,500 onder bearbeiding zijn. Gemiddeld komen er 200 onder het gehoor des Woords des Zondags, en 300 kinderen zijn op school. Zeven hebben door den doop belijdenis des geloofs gedaan.

Hier hebben wij geen eigendomsrecht, omdat in het Naturellen Reserve geen grond verkocht wordt. De grond waarop de zendinggebouwen en tuinen staan, is ons onder huurcontract gegeven, dat van tijd tot tijd vernieuwd moet worden.

---

* Sedert is de broeder gehuwd.

Eerw. A. C. Jackson, die onder de zendelingen de beste redenaar in de Chikaranga taal beschouwd wordt, is de vertegenwoordiger van de gemeente Noorder-Paarl. Eerw. J. M. Joubert, die nu naar Jichidza gaat, is de vertegenwoordiger van de gemeente Carnarvon, die hem tot hulp in zijn werk twee zeer fluksche donkies gegeven heeft, waarmede ik de reis van Pamushana naar Chingombe gedaan heb. Doch daarover in mijn volgend stuk.

VII.—Ziende naar den Dageraad.

Tusschen Pamushana en Chingombe, de volgende statie door mij bezocht, ligt een afstand van dertig mijlen, waarover er nog geen pad gemaakt is. De broeder Joubert, die mij goedgunstig met zijn twee donkies vervoerde, wist echter op eene voor mij onverklaarbare wijze tusschen de hooge boomen en het dichte gras de rechte richting te treffen en vroegere sporen te volgen, zoodat zonder eenige vertraging wij op een afgesprokene plaats den Eerw. H. H. Orlandini aantroffen, die mij naar zijn statie, Chingombe, verder voeren zou. Hij heeft het beste paar paarden in de Zending. Maar dat moet ook, omdat hij zeer ver van alle blanken verwijderd, op de voorposten woont. Hij had, ten einde mij te komen afhalen, zijne vrouw dien morgen alleen moeten laten, krank in bed, zonder iemand anders dan een paar jongens in het huis om haar, als zulks noodig was, hulp te bieden. Als men op den heuvel achter zijn huis klimt, en naar het oosten ziet, dan gaat het oog over een land, waarin gedurende dagen al reizende men nooit een blanke zien zal, en dat land ligt in de schaduwe des doods. De deuren zijn vooreerst daar gesloten. Maar al waren zij ook open, de mannen en middelen ontbreken om dadelijk aldaar het werk te ondernemen.

De broeder heeft een mooi kerkgebouw, pas voltooid, en bewoont een sierlijke en gerieflijke woning ; beide gebouwen door de gemeente Ceres voor hem aldaar opgetrokken. Geen wonder dat uit dankbaarheid voor de liefde en belangstelling in zijn werk door den onvergetelijken vroegeren leeraar van Ceres, Ds. W. A. Alheit, betoond, de Raad van Zendelingen, op voorstel van Br. Orlandini, den naam van Chingombe heeft doen vervangen door dien van Alheit. Daar in dat land, met het aangezicht naar den dageraad, staat dus dit monument ter gedachtenis aan het leven en het werk van dien zoo vroeg verdwenen broeder.

Bij onze aankomst te Alheit was de huismoeder toch op de been, en bewijs daarvan trof ik dadelijk in mijn slaapkamer aan, waar een vaasje boschviooltjes (violets) mij een boô-

landsch welkom toeriep. Op al onze staties doen de broeders en zusters moeite om de bloemen van het vaderland om zich heen te doen bloeien, en op meer dan ééne plaats zag ik rozen, zoo mooi als men ergens in den winter aantreffen zal.

De statie Alheit heeft 10,000 voor hare rekening. Van die zijn tot nog toe slechts twee gedoopt. Er zijn slechts 102 kinderen op school en omtrent 180 komen des Zondags onder gehoor van de geregelde prediking des Evangelies.

Van Alheit ging de reis naar een van de oudste staties, Gutu. Een weg, door Br. Orlandini afgebakend en waar noodig met graaf en pik gemaakt, verbindt de twee staties. Gutu werd aangelegd door het Berlijnsche Zendinggenootschap kort nadat de Br. Louw, in 1891, met het werk te Morgenster begonnen was. Andere staties door hetzelfde genootschap toen en later opgericht, waren Zimutu (40 mijlen van Gutu, in de richting van het dorp Victoria) en Chibi, meer naar het westen. Deze staties hebben het Duitsche Zendinggenootschap veel aan geld, maar meer nog aan menschenlevens gekost. Te Gutu liggen o.a. begraven een der zendelingen en zijn echtgenoote en hun kind, allen in het begin aan de koorts bezweken. Te Chibi ging het niet beter. Dit alles, tezamen met verminderde inkomsten in de zendingkas in Duitschland, was oorzaak dat het genoemde genootschap eenige jaren geleden zich genoodzaakt zag uit Mashonaland zich te onttrekken. Al zijne eigendommen, beslaan-



Een Evangelist met zijn Buitenschool in Mashonaland.

de eenige duizenden morgen van zeer kostbaren grond met gebouwen daarop, werden aan onze Kerk overgemaakt, (indien ik mij goed herinner) voor de som van £3,000.

De eerste gebouwen te Gutu werden, gezondheidshalve, op een kopje tusschen massieve rotsblokken gebouwd. Daartoe moest eerst een terrein daarboven worden gelijk gemaakt en met klippen opgebouwd, daarna de baksteenen van onder opgedragen tegen de steile berghelling, en voorts alles wat tot den bouw noodig was. En toen met eindelooze moeite de meubelen omhoog gebracht en de deuren aangehangen waren en om lange leste alles voltooid was, werd de knie gebogen in dankzegging en ernstig gebed tot God om bewaring en zegen. Doch de moeite bleek te vergeefs : de koorts tastte den een na den ander daarboven tusschen de groote granietblokken aan, en de dood, dien men daar op dien hoogen heuvel had zoeken te weren, stal stil langs het bergpaadje op en trad de woning binnen en nam zijn prooi ; en treurend daalde men met 't lijk weer naar de lage vlakte, waar nu de de woningen en de kerk staan. 't Is onuitsprekelijk pathetisch om in den laten namiddag dien heuvel te beklimmen en daar in de vallende avondschemering tusschen de verlatene wonigen rond te dwalen, terwijl een laatste zonnenstraal de bergen in het verre oosten met flauwen gloed kleurt.

Gutu, gelijk de meeste andere zendingstaties, is naar het opperhoofd genoemd, die vroeger over een uitgebreide landstreek onbeperkte macht over eigendom en leven zijner onderdanen uitoefende. Zoo gevreesd werd hij, dat zelfs nu, waar de Regeering hem van alle gezag beroofd heeft, op zijn bevel de kaffers een afstand van meer dan 40 mijlen naar zijn kraal komen, om onbeloond zijn landen te pikken of af te oogsten. Hij heeft tot nog toe geweigerd om een school bij zijn kraal (omtrent 4 mijlen van de zendingstatie) toe te laten, hoewel de onderhandelingen daartoe malen zonder tal tusschen hem en den Br. zendeling aldaar, Ds. Geo S. Murray, aangeknoopt en afgebroken zijn. Tijdens mijn bezoek aldaar liet Ds. Murray aan Gutu weten, dat een van de "wakuru" (groote mannen) der Kerk daar was en hem gaarne zou willen spreken. De tijding werd gebracht dat het opperhoofd aan het komen was, maar toen het namiddag werd en hij niet opdaagde, zijn wij maar met onze verrichtingen begonnen. Terwijl ik met mijn toespraak tot de schare, buiten onder eenige groote boomen bezig was, begon het gehoor vóór mij allengskens weg te smelten, doordat de een na den ander opstond en achter mij om verdween. Meenende dat mijne woorden voor hen geen beteekenis hadden, bracht ik mijn rede (die misschien ook reeds lang genoeg geduurd had) maar dadelijk ten einde. De eigenlijke oorzaak van de beweging in de schare, bleek echter de aankomst te zijn van een boodschapper van Gutu, en omdat hij het woord droeg van het opperhoofd, moest hem de eer van een plechtigen

groot worden aangeboden, en van dien plicht moest zelfs geen rede van den blanken "mukuru" hen terughouden! Hij bracht de boodschap, dat Gutu halverwege gekomen was, maar dat hij "een been had," waardoor hij verhinderd was heden verder te komen. Morgen zou hij echter op de statie zijn en met den "mukuru" spreken over de te stichten school. Den volgenden morgen ben ik echter heel vroeg op reis gegaan, en dus heb ik de eer gemist van een onderhoud met den invloedrijksten kaffer-onderkoning in Mashonaland. Zijn volk komt hem op de knieën tegemoet, en ontvangt een hunner een bete uit zijn schotel, dan wordt zulks met afgewend aangezicht aangenomen. Hij zou te groot zijn dan dat zijn onderdaan hem zou mogen aanzien. En toch zoo dikwijls zijne majesteit op de zendingstatie verschijnt, acht hij het niet beneden zich om te bedelen en een oud baatje of broek te begeeren. Maar dan is het vragen, naar ik meen, deel van de kaffer-etiquette!

De heidenen, die naar de statie opgekomen waren, hebben op verzoek van den broeder zendeling, een oorlogsdans gehouden, met de oude grijsaards vooraan. De krijgers zongen een eentonig lied met hun sterke basstemmen, en de vrouwen lieten van tijd tot tijd een schril, zieldoordringend geluid hooren, dat in den angstigen oorlogstijd zeker allerontzettendst tusschen de bergen moest geklonken hebben.

De statie Gutu is voor zoowat 22,000 heidenen verantwoordelijk, van wie omtrent 130 des Zondags ter kerk komen. Daar zijn 85 kinderen op school en 49 lidmaten verbonden aan de statie. De gemeente Montagu is verantwoordelijk voor alle uitgaven in verband met deze statie.

Zimutu ligt, zooals reeds gezegd, tusschen Gutu en Victoria. Daar is het land kaal en open, zoo recht naar het hart van den Vrijstater, den Eerw. P. A. Badenhorst, den broeder zendeling aldaar. Die broeder, die over groote werkkrachten in eigen geest en lichaam beschikt, arbeidt met vrucht. Naast Morgenster is er onder Zimutu het grootste getal kinderen op school, t.w. 710, terwijl gemiddeld 550 menschen des Zondags onder de prediking des Woords komen. Er zijn 68 lidmaten en 300 in de doopklas. Hier, gelijk te Gutu, bezit onze Kerk een kostbare plaats van, meen ik, 3,000 morgen. De zuster Kruger helpt in de school en oefent een gezegenden invloed uit.

Omdat Chibi en Jena eenigszins uit het pad gelegen zijn en mijn tijd beperkt was, kon ik tot mijn spijt die twee staties niet bezoeken, evenmin als Jichidza. Te Chibi arbeidt Eerw. H. C. Hugo, een broeder wiens oordeel in de Raadsvergadering gaarne en met respect aangehoord wordt. Hij vertegenwoordigt Fraserburg in het zendingveld, en is verantwoordelijk voor 22,000 heidenen. Er zijn 30 lidmaten, 49 in de doopklas, 373 kinderen op school, terwijl gemiddeld 350 des Zondags de godsdienstoefeningen bijwonen.

Te Jena staat de Eerw. W. J. Combrinck stokziel alleen in een gansch heidensche omgeving. Die broeder, die helaas nog ongtrouwd is, is dus in zijne eenzaame woning geheel afhankelijk van de hulp van zijn kafferjongen. Er gaan dan ook maanden om, dat hij geen blanke ziet en in gevaar komt van zijn Hollandsch te verleeren. De gemeente Bredasdorp is voor zijn salaris verantwoordelijk.

Laatst van al de middenpunten onzer Zending in Mashonaland door mij bezocht, was het dorp Victoria. Aldaar heeft Ds. H. L. Webb, met behulp van vrienden in de gemeente Graaff-Reinet, een mooie en doelmatige woning gebouwd, welke hij echter maar een of twee maanden heeft bewoond, daar hij, op verzoek van de Algemeene Zending-Commisie, tegen het midden van Juli van Victoria is vertrokken, om de werkkrachten in Nyasaland te gaan versterken met het oog op de uitbreiding in Portugeesch Oost-Afrika. Zijne echtgenoote heeft vroeger, als mej. Louise Albertijn, verscheidene jaren in Nyasaland met zegen gearbeid. Ons zendingwerk op het dorp Victoria is klein en wordt meestal onder de kaffers gedaan, die in de keukens, winkels en bij het politiekamp worden geemployeerd. Deze allen, tezamen met de inwoners van eenige kleine kralen in de buurt, tellen zoowat 300. Zij openbaren niet bijzondere begeerte naar het Evangelie, en men zou bijna kunnen denken, dat de kleine omvang van het werk de aanwezigheid van een zendeling nauwlijks rechtvaardigde, was het niet dat van den broeder zendeling verwacht wordt, dat hij onze blanken in en om het dorp bearbeiden zal door de prediking des Woords en de bediening der Sacramenten, alsook door huisbezoek, waar zulks mogelijk is. In de plaats van Ds. Webb is de Eerw. J. S. Malan daar nu tijdelijk werkzaam.

De volgende statistiek is mogelijk van belang voor den lezer in verband met onze Zending in Mashonaland : getal arbeiders en arbeidsters 20 ; getal inboorling-evangelisten en onderwijzers 26 ; getal buitenposten 22 ; getal scholen 39 ; kinderen op de school 3,354 ; getal lidmaten 406 ; getal in doopklassen 594 ; getal Zondags onder de prediking 3,600 getal binnen het bereik der evangelie-prediking 26,490 ; getal nog niet onder geregelde bearbeiding 114,200 ; som gedurende het laatste jaar door de christenen aan collecten, enz. opgebracht £60. 13s. 11d.

VIII.—Vreemdelingen uit Nyasaland.

Tot nog toe heb ik gesproken over het werk onzer Kerk onder de Mashona's. Thans een woord over het ander deel van ons zendingwerk in Mashonaland en wel onder de Nyasa-jongens die naar het zuiden gekomen zijn ten getale van 40,000, ten einde werk op de mijnen te zoeken en bij de blanken. Dit zendingwerk is nog geen twee jaren oud en werd door den Eerw. T. C. B. Vlok begonnen, die thans, nog alleen, met onverdroten ijver daar arbeidt. Mijne lezers herinneren zich dat de broeder Vlok een van de baanbrekers was in het Nyasa zendingveld. Hij heeft dus dat werk zien groeien en heeft, misschien meer dan iemand anders, kennis van het Nyasa-volk en zijne behoeften. Tot op zijne aankomst in Mashonaland had de Presbyteriaansche Kerk te Salisbury en eenige andere plaatsen de Nyasa-jongens zoo goed mogelijk bearbeid. Zij had belang in hen, omdat velen hunner van de zendingstaties dier Kerk in Nyasaland kwamen. Toen onze Kerk echter voorstelde met ernst dit werk op te vatten, betuigden de Presbyteriaansche broeders hunne gewilligheid om het begonnen werk aan ons over te maken, en te gereeder deden zij dat, omdat zij niemand hadden met dezelfde kennis van de Chinjanja-taal als de broeder Vlok. Zij trokken zich dan terug van Mashonaland, maar bleven in Matabeleland de Nyasalanders bearbeiden. Deze schikking, welke mogelijk met de beste bedoelingen gemaakt werd, is zoo gemakkelijk niet uit te voeren, deels omdat een stuk van Matabeleland, rijk aan goudmijnen en dus ook aan kaffers, in Mashonaland inschiet, zoodat de broeder Vlok, reizende per spoor om zijne menschen te bezoeken, verscheidene rijk-bevolkte streken in dat deel van Matabeleland moet doorgaan, ten einde een stuk van Mashonaland aan de andere zijde te bereiken, en onze Nyasa-kaffers telkens met zijn doorreizen hem bidden zich over hen te ontfermen, hetgeen de overeenkomst echter verhindert. Ook is de overeenkomst moeilijk na te komen, omdat de grenzen tusschen Matabele- en Mashonaland feitelijk maar op papier bestaan en de Nyasalanders gedurig over-en-weer trekken, en onder zulke omstandigheden aan getrouwe registratie en toezicht haast niet te denken valt.

De Presbyteriaansche Kerk schijnt niet onwillig te zijn om het geheele werk aan ons over te maken, maar dit zou de aanstelling van nog een blanken arbeider eischen, en daartoe zijn er nog geen fondsen. Zij schijnt echter niet begeerig om alleen dat deel van Matabeleland, dat aan Mashonaland grenst en dat goedschiks door broeder Vlok bearbeid kan worden, aan ons over te maken.

Te Salisbury, waar Eerw. Vlok zijne woning heeft, zijn daar omtrent 5,000 Nyasa-kaffers, van wie 160 gedoopten zijn en 230 in de doopklas. Daar is een klein kerkgebouw, waarin omtrent 500 zeer gedrukt zitten kunnen. Dikwijls staan er alsdan van 300 tot 400 om het gebouw heen, onmachtig om daarin plaats te vinden. De leden kiezen uit hun midden eenigen tot ouderlingen, die den leeraar bijstaan in de bearbeiding van het volk. Het was een winderigen dag toen ik aldaar het Woord predikte en toch waren er 362 in de kerk. Onmiddellijk tevoren had ik voor onze blanke gemeente dienst gehouden en het Avondmaal bediend, waarbij er omtrent 70 aanwezig waren. De kathedraal van de Episcopale Kerk, bediend door den bisschop en nog twee predikanten, kan 320 aanbidders bevatten, en "als de bisschop zelf preekt, dan is het gebouw soms vol," zoo deelde mij de koormeester mede. Preekt hij niet, dan zijn die 300 zitplaatsen niet gevuld. Des Zondags dus zijn daar gewoonlijk meer vreemde Nyasa-kaffers te Salisbury in de kerk, dan de gezamenlijke aanbidders in de Engelsche en Hollandsche kerken. En heet het niet in de Heilige Schrift, dat bij God geen aanneming des persoons is?

In den namiddag mocht ik wederom in de Nyasakerk tegenwoordig zijn en deelnemen aan de bediening van het heilig Avondmaal. Er was maar één tafel, en daar waren 160, die daaraan deel namen. De verrichtingen werden door den



Een Heidensche Kraal in Mashonaland.

grootsten eerbied gekenmerkt. De communicanten, nadat zij van de elementen genoten hadden, bogen in stil gebed en bleven zoo gebogen, zonder om rond te zien of aanleiding te geven tot de verstrooiing van gedachten. Het was aandoenlijk om die vreemdelingen, vér, zeer vér verwijderd van dierbaren en vaderland, zich daar in het Vaderhuis om des Heeren disch te zien vereenigen. Velen hunner waren zeker des Heeren eigen, die in het Sacrament waarachtige gemeenschap met den onzienlijken God beoefenden. Welken schat heeft hun het geloof in Christus toch gegeven! Welke verandering in hun leven teweeggebracht!

De broeder Vlok heeft voorts middenpunten, die hij van tijd tot tijd bezoekt, op de goudmijnen langs het Salisbury-Shamvá spoor, langs het Eldorado spoor, en langs het Salisbury-Gwelo-Umvuma spoor. Het werk is zeer uitgebreid en boven de macht van één man. Daarbij betoont de broeder Vlok werkdadige belangstelling in onze menschen in en buiten Salisbury. Zij kennen en respecteeren hem en nemen dikwijls de toevlucht naar hem om raad en hulp. Onze Kerk heeft in hem een groote aanwinst in haar werk daar vèr.

Er is zeer groot verschil tusschen het Nyasa- en het Mashonavolk. Daarin moet vooral de verklaring gevonden worden van het groote onderscheid in het uiterlijk succes, dat tot nog toe op die twee zendingwerkzaamheden gerust heeft. Natuurlijk wordt het werk in Nyasaland onder een veel talrijker volk en in een veel uitgebreider landstreek en door een veel grooter staf van arbeiders gedaan. Maar het verschil in volksaard ligt, meer dan iets anders, ten grondslag in het eene geval van de meerdere, en in het andere geval van de mindere vruchtbaarheid van het werk. In Mashonaland zelf verdringen de Nyasalanders de Mashona's uit de arbeidsmarkt, zoover ten minste het den arbeid op de mijnen betreft. De Mashona's zijn gedurende geslachten een overwonnen en slavenvolk geweest, en nu dat zij in veiligheid hun "rukwesa" eten kunnen, hebben zij aan niets meer behoefte. Het is mij of zij ook lichaamlijk klein zijn, kleiner dan de Zulu's bijvoorbeeld. Hoewel ik zelf niet zoo buitenmate groot ben, werd ik naar het mij voorkwam, onder ze als een reus beschouwd. Ten minste door Ds. Geo Murray gevraagd wat zij van dezen "mukuru" (groot man) uit het zuiden dachten, was hun antwoord, dat zij geen woorden hadden om mijn reusachtige gestalte te beschrijven. Misschien hadden zij echter nog in herinnering dien anderen "mukuru' uit het zuiden, die hen eenige jaren geleden een bezoek gebracht heeft,—ik bedoel Ds. J. du Plessis. Er is zeker verschil in ons beider gestalte, en naast hem zou ik zeker een reus kunnen heeten!

Tijdens mijn bezoek kwam een broeder zendeling uit Nyasaland, Ds. A. G. Murray (van Portugeesch Oost-Afrika), te Victoria aan, en hij sprak met groote waardeering over

den moed en het volhardend geloof, waarmede de broeders in Mashonaland arbeiden. Hij beschouwde hun werk ten noorden van de Zambesi bijna als een gaan met den stroom, terwijl het werk onder de Mashona's een roeien tegen den stroom was.

In Mashonaland zou van groote beteekenis zijn de steun van meer kaffer-evangelisten. Doch juist dezen, zooals wij reeds gezien hebben, ontbreken, en zooals zaken staan, zal dit gebrek gedurende verscheidene jaren nog moeten verduurd worden, tenzij deze helpers van elders ingevoerd kunnen worden. De zending in Mashonaland werd gesticht met evangelisten uit een ander volk, t. w. uit de Basuto's van Zoutpansberg. En vandaag zijn deze, nu reeds bejaarde evangelisten, nog de staatmakers aldaar. Waarom zal onze Nyasa-zending niet gevraagd worden om uit haren rijken voorraad van evangelisten een aantal, en wel de besten, af te staan ten dienste van Mashonaland? Verscheidene malen zijn van onze Nyasa christen-kaffers op verzoek naar Mashonaland gegaan om als bouwlieden te helpen in het optrekken van gebouwen op de zendingstaties, en zij vonden het niet moeilijk om de Chikaranga-taal machtig te worden. De taal behoeft dus geen bezwaar te zijn waarom Nyasaland de hand niet bieden zal aan Mashonaland. Zou het niet lief zijn, indien de kaffer door ons in Nyasaland losgemaakt en naar Jezus gebracht, door den Heiland gebruikt werd om Hem naar andere kafferstammen te dragen, en alzoo den dag helpen verhaasten, wanneer het licht des Evangelies ook Afrika als geheel zal beschijnen? *

Het werk in Mashonaland is, zooals in een vroeger stuk door mij duidelijk gemaakt, uit het gebed geboren. Het is dus van den Heere. Maar het kan alleen door en in het gebed met vrucht worden verricht. Dit voelen de broeders en zusters aldaar. In hunne conferentie, welke aan de Raadsvergadering voorafging, hebben zij gedurende verscheidene dagen met elkander de noodzakelijkheid van het aanhoudend, kinderlijk, geloovig gebed overwogen, en daarbij Gods eisch van een gehoorzaam leven. Doch terwijl zij dit alles innig gevoelen en met Gods hulp ook zeer gaarne beoefenen, is het verzoek, dat zij door mij tot onze Kerk willen doen: "Broeders, bidt voor ons!"

* De Nyasa-zending heeft onlangs zes evangelisten voor dit werk afgestaan. Terwijl ik te Victoria was, kwam daar een Basuto evangelist aan, in de Stofberg Gedenkschool gevormd. Hij maakte dadelijk een goeden indruk.